

Під час морських походів запорозькі козаки завдавали превентивних ударів супротивникові, чим значною мірою послаблювали агресивні дії Османської імперії. Наслідком морських походів козаків було і визволення великої кількості невільників із турецько-татарської неволі. Козаки дуже ретельно готувалися до морських походів. Окрім зброї та військових припасів, запорожці запасалися також одягом та харчами. Можна зробити висновок, що українські козаки були одними з найкращих вояків тогочасної Європи.

Крамской В.В.
«НТУ ХПИ»

ХАРЬКОВ В ГОДЫ ПЕРВОЙ МИРОВОЙ ВОЙНЫ

Первая мировая война стала настоящим испытанием для населения стран-участниц конфликта. Сегодня проблематика Первой мировой войны накануне столетия со дня ее начала особенно актуальна. Несмотря на широчайшую историографию проблемы, многие вопросы, связанные с жизнью мирного населения в этот период, часто остаются незамеченными.

В 1914 г. жители Харькова, как и многих других городов по всей империи встретили начало войны весьма восторженно, веря в скорую победу. Так, уже в воскресенье 2 августа по улицам прошла большая патриотическая манифестация; 4 августа харьковчане наблюдали торжественное богослужение в поддержку войск царской России и военный парад по этому случаю, а 23 ноября Харьков посетил император Николай II.

Вскоре на смену наивным надеждам о скором окончании войны пришли все более усугубляющиеся социальные и экономические проблемы. Харьков относился к населенным пунктам отдаленного тыла и первыми последствиями начала военных действий ощутили медицинские службы города, оказавшиеся не готовыми к возложенному на них объему работ. Всего в лазаретах и госпиталях к 1916 г. пребывало свыше 8,5 тыс. солдат и офицеров. После Брусиловского прорыва в Галиции в Харьков поступают раненые военнопленные австро-венгерской армии: немцы, поляки, словаки, чехи, венгры, итальянцы.

Большую нагрузку ощущали на себе и муниципальные технические службы городского хозяйства. Так, только харьковский водопровод снабжал водой 35 казарм, военные госпитали и множество интенсивно функционирующих крупных промышленных предприятий, включая 15 эвакуированных из Риги, Варшавы и других западных регионов. Наряду с этим обострился энергетический кризис. Уже зимой 1914/1915 гг. в Харькове исчерпались запасы угля. Весной 1915 г. через Харьков хлынул поток беженцев из западных районов, охваченных войной. В мае 1916 г. в Харькове насчитывалось около 37 тыс. беженцев.

Активизировалось рабочее движение. На протяжении 1916 г. по Харькову прокатилась целая волна забастовок, участниками которых стало более 100 тыс. харьковчан. Наиболее активно проявили себя работники ХПЗ,

заводов ВЭК, Гельферих-Саде. Впервые забастовали железнодорожники. Рабочие требовали повышения зарплат из-за неуправляемого роста цен, в том числе – на товары первой необходимости. Так, цены на муку в 1916 г. возросли в среднем в 2,5 раза по сравнению с 1911 г.. В рабочее движение влилось и студенческое течение, привнесшее в требования митингующих и политические лозунги. 26 февраля, в годовщину смерти Т.Г. Шевченко, на улицы вышли студенты университета. Проводы в армию студентов ХТИ 25 марта вылились в массовую демонстрацию, произошли столкновения с полицией.

Атмосфера в общественности все более накалялась. 3 марта 1917 г. тысячи истощенных войной, жаждущих мира и приветствующих свержение самодержавия харьковчан приняли участие в общегородской манифестации, ознаменовавшей новую страницу в истории Харькова.

Таким образом, с началом Первой мировой войны Харьков окунулся в череду экономических трудностей и социальных противоречий. В то время, как тысячи харьковчан были отправлены на фронт, сотни тысяч горожан страдали от нехватки пищи и инфляции, не зная, что вскоре им придется столкнуться с такой войной, фронт которой будет проходить по улицам их города.

Кучеренко І.І., Британ В.Т.
НМетАУ

ВІЙНИ ЛЕГШЕ ЗАПОБИГТИ, АНІЖ ЇЇ ЗУПИНИТИ (ДО 70-РІЧЧЯ ЗАВЕРШЕННЯ ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ)

У 2015 році всі прогресивні люди Землі будуть відзначати 70-річчя завершення Другої світової війни (1939-1945 рр.). Відомо, що війна розпочалася 1 вересня 1939 року нападом фашистської Німеччини на Польщу й тривала протягом 6 років. За цей час у її горнило було втягнуто 61 державу з понад 80% населення земної кулі; в бойових діях брало участь 110 млн. осіб; молох війни забрав життя 60 млн. людей; 90 млн. людей отримали поранення; 28 млн. стали інвалідами. Як же сталося, що людство допустило таку трагедію? Хто винен у розв'язанні війни?

Цій складній проблемі присвячено багато праць істориків західних країн, а також радянських та пострадянських істориків, до того ж не завжди ці праці об'єктивні й неупереджені. Зокрема, західна історіографія в розв'язанні війни звинувачує Адольфа Гітлера і Йосипа Сталіна, німецький фашизм і радянський експансіонізм. Як аргумент наводять факт укладання між Німеччиною та Радянським Союзом «Пакту про ненапад» 23 серпня 1939 року з секретним протоколом, а також «Договору про дружбу і кордони» 28 вересня 1939 року.

Опоненти цих поглядів стверджують, що головним винуватцем війни була фашистська Німеччина, яка проголосила весь світ сферою своїх інтересів, задовго до 1939 року підтримала італійську агресію в Абіссинії (Ефіопії), фашистський режим генерала Франко в Іспанії, здійснила аншлюс Австрії. Вони звинувачують головні західні держави в політиці потурання агресору, політичній підтримці Німеччини, апогеєм якої став Мюнхенський договір 1938